

Vuoden 2011 luettelo

I. Johdanto

Tämä on Euroopan tietosuojavaltuutetun viides julkinen luettelo, jonka se on antanut neuvonantajana EU:n lainsäädäntöehdotuksia ja niihin liittyviä asiakirjoja koskevissa asioissa. Tämä luettelo on osa Euroopan tietosuojavaltuutetun vuotuista työtä. Kerran vuodessa Euroopan tietosuojavaltuutettu raportoi toteuttamistaan toimista vuosikertomuksessa. Se julkaisee myös luettelon kuulemista koskevista alustavista hankkeistaan seuraavaksi vuodeksi.

Tämä luettelo perustuu 18. maaliskuuta 2005 päivättyyn toimintapoliittiseen asiakirjaan EDPS as an advisor to the Community Institutions on proposals for legislation and related documents¹ (Euroopan tietosuojavaltuutettu yhteisön toimielinten neuvonantajana lainsäädäntöehdotuksissa ja niihin liittyvissä asiakirjoissa). Tässä asiakirjassa Euroopan tietosuojavaltuutettu määrittää toimintalinjansa lainsäädäntöehdotusten kuulemisessa, mikä on asetuksen (EY) N:o 45/2001 28 artiklan 2 kohdan ja 41 artiklan perusteella yksi hänen pätehtävistään. Tietosuojavaltuutetun toimintatapa on kuvattu tämän toimintapoliittisen asiakirjan 5 luvussa. Tärkeän osan toiminnasta muodostavat valinta ja suunnittelu (mukaan lukien valinnan ja suunnittelun säännöllinen tarkistus), jotka ovat edellytys tehokkaalle toiminnalle neuvonantajana.

Tämänvuotisen luettelon pääasialliset lähteet ovat komission lainsäädäntö- ja työohjelman 2011 lisäksi Tukholman ohjelmaa koskeva toimintasuunnitelma, komission digitaalistrategia Euroopalle sekä muut asiaan liittyvät komission suunnitteluasiakirjat. Luettelon on laatinut Euroopan tietosuojavaltuutetun henkilöstö. Useilla komission sidosryhmillä oli mahdollisuus antaa oma panoksensa laadintaprosessiin. Tätä panosta pidetään suurena arvossa.

Luettelo koostuu kahdesta asiakirjasta:

- tämä johdanto-osa, jossa esitetään lyhyt sisällön analyysi sekä Euroopan tietosuojavaltuutetun vuoden 2011 prioriteetit
- liite asian kannalta merkittävistä komission ehdotuksista sekä muista asiakirjoista, jotka on hyväksytty hiljattain tai jotka ovat suunnitelmassa ja joihin Euroopan tietosuojavaltuutetun on kiinnitettävä huomiota.

Liite julkaistiin ensimmäisen kerran joulukuussa 2006, ja sitä on päivitetty sen jälkeen kolmesti vuodessa².

¹ Löytyy tietosuojavaltuutetun verkkosivustolta kohdasta 'The EDPS' >> 'Publications' >> 'Papers'.

² Joulukuun lisäksi päivitys suoritetaan periaatteessa toukokuussa ja syyskuussa.

Asiakirja poistetaan tavallisesti liitteestä, kun Euroopan tietosuojavaltuutettu on antanut siitä lausunnon (tai esittänyt muun julkisen näkemyksen). On kuitenkin korostettava, ettei Euroopan tietosuojavaltuutetun osallistuminen lainsäädäntöprosessiin pääty lausunnon antamiseen. Poikkeustapauksissa asia voidaan sisällyttää uudelleen liitteeseen, jolloin Euroopan tietosuojavaltuutettu antaa toisen lausunnon. Lausunnot ovat saatavilla myös Euroopan tietosuojavaltuutetun internet-sivustolla.³

II. Lyhyt asiayhteyden analyysi

Koska komission työohjelma 2010 julkaistiin maaliskuussa ja toimintasuunnitelma Tukholman ohjelman toteuttamisesta huhtikuussa, luettelo julkaistaan tavallista myöhemmin, joulukuun sijaan vasta kesäkuussa. Tämän vuoksi sen julkaisemisesta on kulunut vasta kuusi kuukautta. Monia vuoden 2010 luetteloon sisältyneitä aloitteita on myös siirretty uuteen luetteloon ja/tai EU:n lainsäätäjät työskentelevät niiden parissa vuonna 2011.

Tämän seurauksena vuoden 2010 luettelossa havaittuja pääsuuntauksia ja prioriteetteja voidaan pitää pääosiltaan edelleen voimassa olevina. Viimeisten kuuden kuukauden aikana on kuitenkin tapahtunut tärkeää kehitystä johtuen pääasiassa komission hyväksymistä tiedonannoista. Se hyväksyi tiedonannot, jotka koskevat laajamittaista lähestymistapaa henkilötietotietosuojaan Euroopan unionissa⁴, Euroopan digitaalistrategiaa⁵ samoin kuin useita tiedonantaja aloituksena Tukholman ohjelman tietojenvaihtoa koskevien lukujen soveltamisen käynnistämiseksi.⁶ Muuta merkittävää kehitystä on tapahtunut siinä, että on otettu merkittäviä askelia kohti neuvotteluja tietosuojasopimusten tekemiseksi kolmansien maiden kanssa, erityisesti Yhdysvaltojen kanssa neuvoteltava yleinen EU:n ja Yhdysvaltain välinen tietosuojasopimus, samoin kuin muiden valtioiden kanssa käytävät matkustajarekisteritietoja koskevat neuvottelut.

1. joulukuuta 2009 voimaan tulleen Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen aikaisemmasta pilarirakenteesta on luovuttu, mikä tuo mukanaan perustavaa laatua olevia muutoksia poliisi- ja oikeusasioiden yhteistyöhön rikosasioissa. Lissabonin sopimukseen perustuva uusi oikeudellinen tilanne vaikuttaa myös Euroopan tietosuojavaltuutetun toimintaan. Hänen nykyinen tehtävänsä lainsäädäntöasioiden neuvonantajana vahvistuu. Euroopan tietosuojavaltuutettu neuvoo lainsäätäjää tietosuojan kannalta merkittävässä lainsäädäntötoimiin liittyvissä asioissa EU:n kaikilla politiikanaloilla.

a. Tietosuojan uudet oikeudelliset puitteet

Lissabonin sopimuksessa korostetaan ja vahvistetaan oikeutta tietosuojaan. Oikeudesta tietosuojaan määrätään Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklassa, ja perusoikeuskirjalla on nykyään sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksilla. Tästä oikeudesta määrätään myös SEUT-sopimuksen 16 artiklassa, ja SEUT-sopimus on nykyään ainoa oikeudellinen perusta tietosuojalainsäädännön antamiselle. Tämä uusi oikeudellinen perusta on antanut tärkeän sysäyksen keskustelulle EU:n tietosuojasäännösten tarkistamisesta. Komissio hyväksyi 4. marraskuuta 2010 tiedonannon, joka koskee laajamittaista lähestymistapaa henkilötietotietosuojaan

³ Kohdassa 'Consultation' >>'Opinions'.

⁴ KOM (2010) 609 lopullinen.

⁵ KOM (2010) 245 lopullinen.

⁶ Esim. KOM (2010) 386 lopullinen, Euroopan terrorisminvastainen politiikka, KOM(2010) 385 lopullinen, Katsaus tiedonhallintaan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella, KOM (2010) lopullinen, EU:n sisäisen turvallisuuden strategia toiminnassa.

Euroopan unionissa. Komissio tunnisti useita avainkysymyksiä ja -tavoitteita tulevia tarkistuksia ajatellen, mukaan lukien muutokset, joilla tähdätään yksilönvapauksien vahvistamiseen, tietosuojaan liittyvän sisämarkkinaulottuvuuden voimistamiseen, tietosuojan tarkistamiseen poliisi- ja oikeusyhteistyössä rikosasioissa, globalisaation kohtaamiseen ja täytäntöönpanotoimien vahvistamiseen. Tietosuojavaltuutettu pitää komission aloitetta hyvänä. Tietosuojavaltuutettu uskoo vahvasti siihen, että myös tulossa olevien lainsäädäntöä koskevien ehdotusten on oltava yhtä kunnianhimoisia ja niiden on todella voimistettava tietosuojavälineistön toimivuutta. Euroopan tietosuojavaltuutettu kehottaa erityisesti vahvistamaan nykyisiä tietosuojasäännöksiä ja tukee uuden lainsäädäntötekstin sisällyttämistä poliisi- ja oikeusasioissa tehtävään yhteistyöhön (jota käsitellään nykyään erillisessä puitepäätöksessä 2008/977/YOS). Ehdotusta uudeksi oikeudelliseksi kehykseksi odotetaan vuonna 2011. Tietosuojan uusi oikeudellinen kehys on yksi tietosuojavaltuutetun ylimmistä prioriteeteista vuonna 2011.

b. Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen kehittäminen

Tukholman ohjelma hyväksyttiin joulukuussa 2009. Se on jatkoa Haagin ohjelmalle, ja siinä määritetään vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan eurooppalaisen alueen kehittämistä koskevat painopisteet viideksi seuraavaksi vuodeksi. Tukholman ohjelmassa korostetaan, että henkilötietojen suoja on tärkeää globaalissa yhteiskunnassa, jossa teknologia muuttuu nopeasti ja jossa tietojenvaihdossa ei ole rajoja.

Ohjelmassa painotetaan myös Euroopan turvallisuuden varmistamisen edellyttävän tietojenvaihtoa, ja siinä käynnistetään sisäisen turvallisuusstrategian laadinta. Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaa aluetta kehittäessään EU:n lainsäätäjän on aina luotava oikea tasapaino yhtäältä turvallisuuden ja kansalaisten vapaan liikkuvuuden sekä toisaalta heidän yksityisyytensä ja henkilötietojensa suojan välille. Edellä mainitut tiedonvaihtoa koskevat tiedonannot kertovat siitä, että komissio ottaa tämän tehtävän vakavissaan.

Euroopan tietosuojavaltuutettu seuraa luonnollisestikin tarkasti kaikkia Tukholman ohjelmaan ja tiedonantoihin sisältyviä tämän alan toimia. Tietosuojavaltuutettu kiinnittää huomiota erityisesti maahantulo- ja maastapoistumisjärjestelmän ja rekisteröityjen matkustajien ohjelman perustamiseen, suunnitteilla olevaan direktiiviin matkustajarekisterin (PNR) käytöstä lainvalvontatarkoituksiin, mahdollisuuksiin ottaa käyttöön EU:n sähköinen matkustuslupajärjestelmä (EU-ESTA) sekä henkilökannereiden käyttöön lentoasemilla. Kaikilla näillä aloitteilla on tärkeitä tietoturvaan liittyviä vaikutuksia. Se seuraa myös tarkasti tietoturvasopimusten tekemisestä kolmansien maiden kanssa käytäviä neuvotteluja. Euroopan tietosuojavaltuutettu osallistuu aktiivisesti myös tietojen säilyttämistä koskevan direktiivin tarkistamiseen ja arvioi tällaisen direktiivin tarpeellisuutta ja tällaisen toimen suhteellisuusperiaatteen mukaisuutta.

c. Teknologinen kehitys: Euroopan digitaalistrategia

Komissio julkaisi toukokuussa 2010 Euroopan digitaalistrategiaa koskevan tiedonannon. Digitaalistrategiassa vauhditetaan nopeiden internet-yhteyksien leviämistä ja hyödynnetään digitaalitekniikan kotitalouksille ja yrityksille tarjoamia mahdollisuuksia. Monet ilmoitetuista digitaalistrategiaan liittyvistä aloitteista ovat merkittäviä tietosuojan kannalta. Tällaisia aloitteita ovat esimerkiksi sähköinen henkilöllisyys (eID) ja tunnistus sekä julkisen sektorin tietojen uudelleenkäyttöä koskevan direktiivin tarkistaminen. Euroopan tietosuojavaltuutettu seuraa myös ehdotuksia, jotka koskevat uuden teknologian käyttöönottoa esimerkiksi tieliikenteessä (eMobility-paketti) ja energia-alalla (älykkäiden

verkkojen käyttö). Lisäksi se kiinnittää huomiota yksityisyyttä ja luotettavuutta digitaalisessa Euroopassa koskevaan tiedonantoon sekä radio- ja televiestintälaitteistoja koskevan direktiivin tarkistamiseen.

d. Muut alueet

Pääsääntöisesti tietosuojavaltuutettu pysyttelee valppaana kaikkien muidenkin sellaisten aloitteiden suhteen, joilla saattaa olla tuntuvaa merkitystä tietosuojaan. Vuonna 2011 tietosuojavaltuutettu kiinnittää erityistä huomiota kuljetusalan uusiin aloitteisiin, mukaan lukien mm. kehoskannereita koskeva aloite. Tietosuojavaltuutettu keskittyy myös laajamittaisiin tiedonvaihtoihin, joita saattaa tapahtua IMI-järjestelmässä (Internal Market Information) sekä kuluttajansuoja-alan yhteistyöjärjestelmässä sekä eJustice-hankkeen puitteissa. Tietosuojavaltuutettu jatkaa edelleen osallistumistaan uutta avoimuusdirektiiviä koskeviin keskusteluihin tietosuojan osalta. Nämä keskustelut ovat entistäkin tärkeämpiä Euroopan unionin tuomioistuimen Bavarian Lager-asiassa tekemän päätöksen jälkeen.⁷

III. Euroopan tietosuojavaltuutetun prioriteetit vuonna 2011

Euroopan tietosuojavaltuutetun toimintalinja EU:n lainsäädäntöä ja siihen liittyviä asiakirjoja koskevana neuvonantajana ei muutu. Toiminnan johdonmukaisuus on olennaisen tärkeää, minkä pohjalta Euroopan tietosuojavaltuutettu pyrkii löytämään oikean tasapainon tietosuojan ja muiden (julkisten) etujen välillä. Aikaisempien vuosien tapaan Euroopan tietosuojavaltuutettu aikoo antaa lausunnon kaikista tietosuojaan oleellisesti vaikuttavista lainsäädäntöehdotuksista. Tietosuojavaltuutettu saattaa tarkastella myös muita kuin lainsäädännöllisiä toimia aina silloin, kun niihin liittyy olennaisia tietosuojelukysymyksiä. Seuraavassa luettelossa on esitetty suurin osa keskeisistä asioista, joihin tietosuojavaltuutettu aikoo paneutua vuoden 2011 aikana:

- a. Tietosuojan uudet oikeudelliset puitteet EU:n tietosuojapuitteiden tarkistaminen
 - EU:n tasolla sovellettavan tietosuojasäännösten tarkistaminen
 - Töiden loppuun saattaminen seuraavilla pääalueilla: käsitteiden 'vastuu' ja 'suostumus' tarkempi määrittäminen sekä sovellettavaa lainsäädäntöä ja tuomiovaltaa koskevan kysymyksen selventäminen (myös kansallisten tietosuojaviranomaisten kanssa 29 artiklan mukaisen tietosuojatyöryhmän puitteissa).
- b. Vapauten, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen edelleenkehittäminen EU-PNREU TFTP
 - Tietojen säilyttämistä koskevan direktiivin tarkistus Rajanhallinta ja maahantulo-maastalähtöjärjestelmä
 - Matkustajien rekisteröintiohjelma (RTP)
 - EU-ESTA
 - EUROSUR
 - Terrorismi ja vaarojen jäädyttäminen
 - Kolmansien maiden kanssa käytävät tietosuojasopimuksia koskevat neuvottelut
- c. Teknologinen kehitys ja digitaalistrategia
 - Yksityisyyttä ja luotettavuutta digitaalisessa Euroopassa koskeva tiedonanto
 - eMobility-kokonaisuus

⁷ Tapaus C-28/08. Euroopan komissio vastaan The Bavarian Lager, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa.

- Älykkäiden verkkojen sääntelypuitteet
 - Julkisen alan tietojen uudelleenkäyttöä koskevan direktiivin tarkistaminen
 - Radio- ja televiestintälaitteistoa koskevan direktiivin tarkistus
- d. Muut alueet
- Kuljetusalan aloitteet (mukaan lukien kehoskannereiden käyttö)
 - Tulliyhteistyö
 - eJustice, IMI ja CPCS
 - Avoimuusasetuksen tarkistus.

Brysselissä joulukuussa 2010